

1. EBEDSKÁ PÍSEŇ

Iz 42,1-9

kázání ze soboty 31. 10. 2015, br. Michal Balcar

Úvod

Mezi teologicky nejvýznamnější starozákonní texty patří tzv. ‚ebedské písně‘ z knihy proroka Izajáše. Rád bych jim proto věnoval toto a několik svých následujících kázání. Co znamená ten záhadný název? Ebed (či ‚eved‘ jak argumentují někteří hebraisté) znamená hebrejský služebník nebo otrok. Právě on je tím, o kom se v písních zpívá. Ebedské písně jsou tedy písně o Hospodinově služebníkovi.

První ebedská píseň

„Zde je můj služebník, jehož podepírám, můj vyvolený, v němž jsem našel zalíbení. Vložil jsem na něho svého ducha, aby vyhlásil soud pronárodům. Nekřičí a hlas nepozvedá, nedává se slyšet na ulici. Nalomenou třtinu nedolomí, nezhasí knot doutnající. Soud vyhlásí podle pravdy. Neochabne, nezlomí se, dokud na zemi soud nevykoná. I ostrovy čekají na jeho zákon.“ Toto praví Bůh Hospodin, který stvořil nebesa a rozťáhl je, zemi překlenul i s tím, co na ní vzchází, jenž dává dech lidu na ní a ducha těm, kdo po ní chodí: „Já, Hospodin, jsem tě povolal ve spravedlnosti a uchopil tě za ruku; budu tě opatrovat, dám tě za smlouvu lidu a za světlo pronárodům, abys otvíral slepé oči, abys vyváděl vězně ze žaláře, z věznic ty, kdo sedí v temnotě. Já jsem Hospodin. To je mé jméno. Svou slávu nikomu nedám, svou chválu nepostoupím modlám.“ (Izajáš 42,1-9)

Kdo je ‚ebed‘?

Hebrejská zkratka ‚ebed JHVH‘ může mít několik možných čtení. (Zde se spoléhám na výklad Jiřího Beneše).

- tradiční čtení říká, že ‚ebed‘ je otrok, který slouží Hospodinu
- jiný možný výklad ale ebeda vidí jako služebníka (otroka) lidí, **kvůli** Hospodinu
- poslední chápání je nejobdivnější, byť velmi kristovské - Hospodin sám je ebodem, tj. služebníkem

Z teologicko literárního hlediska je důležité zdůraznit, že ebedské písně nejsou o proctvímí. Jejich úkolem je popsat model, úděl, osud, způsob žití člověka v tomto světě. Neměli bychom tyto texty tedy číst jako proctví, jež se naplnilo v Ježíši Kristu a tím se jeho smysl naplnil.

Kristus vstoupil do tohoto údělu. Ukázal nám na vlastním životě a smrti, jaké je to být ebodem. Viz. Mt 12,18-21). Z toho však také vyplývá, že i my jsme do ebedského údělu zváni. To je smysl *imitatio Christi* – vstoupit do ebedského údělu, tedy stát se služebníkem.

Co to znamená být ‚ebodem JHVH‘?

- v. 1 obsahuje silné trojí ujištění o Hospodinově blízkosti. ‚Podepírám ho‘, ‚našel v něm zalíbení‘ a ‚vložit na něj svého Ducha‘. Mezi služebníkem a jeho Bohem je mimořádné, silné pouto. Z toho vyplývá, že nikdo nemůže tento úděl vzít, pokud k tomu není povolán Hospodinem

samotným a nedostává jeho sílu. Bez Božího podepírání by byl k nevydržení a k nesnesení.

- závěr v. 1 Jádrem jeho poslání je vyhlásit **soud**. Tato myšlenka se v textu objevuje 3x. Jedná se proto o nejsilnější výpověď celé písně a popis poslání ebeda.
- v. 2-3 Jak soud vyhlašuje? Velmi nečekaným způsobem.
Mlčením. V záplavě slov a křiku, služebník mlčí. Tak bychom měli rozumět Ježíšovu mlčení před Pilátem. Tato výzva je i výzvou církvi. V době, kdy jsme obklopeni kakofonií různých hlasů ze všech stran, by měla církev křičet silněji než ostatní? Bojovat za svůj mediální obraz a image? Měla by mlčet, protože tím vyhlašuje soud. Ne slovy, ale svou etickou jinakostí (nazaměňovat za podivínství a uzavřenost před světem).
Jak vyhlašuje soud? **Laskavostí**. „Nalomenou třtinu nedolomí, doutnající knot neuhasí.“ Soud je tedy vnesen ve prospěch lidí, kteří jsou nalomení, kteří už jen doutnají. Soud není destruktivní, nepřináší zkázu a zmar, nýbrž naopak. Tento soud je vlastně záchranou.
Jak vyhlašuje soud? **Pravdou**. Na ní lpí a o ni usiluje, i kdyby ho to mělo stát popularitu a výhody.
- v. 4 Jak vyhlašuje soud? **Vytrvale**. Nic ho od jeho soudního díla neodradí. Tento verš rozptyluje pochybnosti nad tím, že by byl Hospodinův služebník slabý. My známe soud jedině z pozice síly, ale Hospodinův služebník ho vyhlašuje laskavostí. Může takový soudce obstát? Ano, „neochabne, nezlomí se“ ujišťuje nás prorocké slovo.
- závěr v. 4 „Ostrovy čekají na jeho zákon“ Kdo jsou ostrovy? Národy středomoří, tedy pohané, tedy my. Proč by čekali na jeho zákon? Pokud soudí tak, že nalomenou třtinu nedolomí, není tomu divu. Je to pochopitelné, že na takového soudce s dychtivostí čekají všichni.
- v. 5 Tento verš je jakousi pečeti. Za bezmocným mlčícím služebníkem stojí Bůh – Stvořitel.
„dám tě za smlouvu“ – smlouvou je sama postava služebníka, což nás znovu v kontextu novozákonního příběhu nijak nepřekvapuje, ač je to věta nadmíru překvapivá.
- v. 7 Jaké důsledky má jeho soud? Přináší svobodu a dává nový pohled na svět. Nemusí se jednat o vnější svobodu, ale bez pochyby je to svoboda vnitřní, tj. svoboda žít život jinak.

Jak se píseň o Hospodinově židovského služebníku pocházející někdy z roku 700 př. Kr. týká Čechů žijících v roce 2015?

Ve středu jsme oslavili svátek vzniku Československé republiky. Pro většinu lidí fajn volný den navíc, ale smyslem svátků není dát lidem prostor, aby dodělali na zahradě věci, na které jinak nemají čas. Svátky nám připomínají důležité věci, na něž ve shonu běžného života zapomínáme.

Co nám připomíná 28. říjen? Primárně hodnoty, na nichž naše země vznikla. A já bych si dovolil ocitovat jednu, která se naneštěstí hodně z našeho života poztrácela. TGM nově vzniklé republice dal do vínku toto motto: „Ježíš, ne César, toť smysl českých dějin a demokracie.“ (Světová revoluce, 1925) Národy usilují o velikost většinou tím, že mají velké armády, ovládají obrovská území a ostatní se jich bojí. I československý národ měl být veliký, ale jiným způsobem. TGM snil o tom, že půjde o velikost mravní.

O velikost mravní dnes příliš nestojíme. Stojíme hlavně o pohodu. Ale i před námi stojí úděl Hospodinova služebníka jako výzva. Můžeme do ní vstoupit nebo ji odmítnout. Nejedná se o úděl snadný, ale jeho smyslem je zvěstovat Boží laskavost a jeho úmysl s člověkem.

Závěr

Když Izajáš uslyšel o tom, jaký soud vyhláší Hospodinův služebník, nemohl než reagovat tímto chvalo zpěvem, jenž může být i naší modlitbou na závěr:

Zpívejte Hospodinu píseň novou! Ať zní jeho chvála ze všech končin země. Ti, kteří se vydávají na moře, i to, čeho je moře plno, ostrovy a ti, kdo na nich bydlí, ať pozvednou svůj hlas, i poušť a její města, dvorce, v nichž sídlí Kédar, ať plesají obyvatelé Sely a výskají z vrcholů hor. Ať vzdají čest Hospodinu, ať mu chvalořečí na ostrovech.